

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-330-61>

УДК 338.2:330.3

ТУЛЬЧИНСЬКА Світлана

Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"

<https://orcid.org/0000-0002-1409-3848>

e-mail: tuha@ukr.net

КЛИМЕНКО Микола

Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"

<https://orcid.org/0009-0007-5613-1228>

e-mail: mikola.klimenko@juscutum.com

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

Стаття присвячена дослідженню питань інвестиційної діяльності підприємств малого та середнього бізнесу. Розкрито поняття інвестиційної діяльності та інвестиційного циклу підприємств малого та середнього бізнесу. Визначено суб'єктно-об'єктну структуру інвестиційної діяльності підприємств МСБ. З'ясовано взаємозалежність між результатами виробничої діяльності підприємства МСБ, які створюють передумови для подальшого вдосконалення матеріально-технічної бази та умовами розширення можливостей власних джерел інвестиційного капіталу для реалізації нових інвестицій. У роботі виокремлено ендогенні та екзогенні чинники, що впливають на інвестиційну діяльність підприємств малого та середнього бізнесу та загальні проблеми розвитку підприємств в Україні. Визначено роль інвестиційної діяльності підприємств малого та середнього бізнесу на макро- та мікро- рівнях. В ході аналізу були запропоновані заходи для стимулювання інвестиційної діяльності підприємств малого та середнього бізнесу.

Ключові слова: інвестиційна діяльність підприємства; малий та середній бізнес; інвестиційний цикл; структура інвестиційної діяльності; фактори інвестиційної діяльності; роль та значення інвестиційної діяльності.

TULCHYNSKA Svitlana, KLYMENKO Mykola

National technical university of Ukraine "Igor Sikorsky Kiev polytechnic institute"

INVESTMENT ACTIVITIES OF SMALL AND MEDIUM BUSINESS ENTERPRISES

The article is devoted to the research of investment activities of small and medium-sized enterprises. The concept of investment activity and the investment cycle of small and medium-sized enterprises is revealed. The subject-object structure of the investment activity of SMEs has been determined. The interdependence between the results of the production activity of the SME enterprise, which provide the prerequisites for the further creation of the material and technical base and the conditions for expanding the possibilities of own sources of investment capital for the implementation of new investments, is clarified. The work singles out endogenous and exogenous factors that affect the investment activity of small and medium-sized enterprises and the general problems of the development of enterprises in Ukraine, including: a significant decrease in the activity of investment activity; inconsistency of administrative and tax levers regarding the investment activities of SMEs; as well as the challenges associated with the full-scale military territory of Ukraine. The role of investment activity of small and medium-sized enterprises at the macro and micro levels is determined. At the macro level, the investment activity of SMEs contributes to the development of the country's economy, achieves the competitiveness of manufactured products and accelerates scientific and technological progress. At the micro level, the investment activity of SMEs expands the material and technical base of production, creates conditions for the stable development of the enterprise and increasing its income in the future. In the course of the analysis, measures were proposed to stimulate the investment activity of small and medium-sized businesses, which include: providing access to financial incentives and mechanisms for simplifying the promotion of investments in small and medium-sized businesses; creating comprehensive networking support and developing accessible partnering programs and events to help connect and promote sustainable business development; increasing the competitiveness of small and medium-sized enterprises by supporting their innovative potential; simplifying the regulatory and administrative framework and improving access to information through digital platforms.

Keywords: investment activity of the enterprise; small and medium businesses; investment cycle; structure of investment activity; factors of investment activity; the role and significance of investment activity.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

На сьогоднішній день ключовою проблемою розвитку підприємств малого та середнього бізнесу (МСБ) виступає формування, розширення та модернізація матеріально-технічної бази виробництва. Наявність у підприємства сучасного обладнання дозволить організувати випуск конкурентоспроможної продукції та надавати послугу, що відповідає найвищим вимогам. Це, у свою чергу, сформує суттєві конкурентні переваги підприємства МСБ та забезпечить його функціонування на ринку на досить тривалу перспективу. Для запуску цього механізму необхідні інвестиції. У зв'язку з цим найбільш гострою проблемою та першорядним завданням для підприємства МСБ стає активізація інвестиційної діяльності та, насамперед, зростання капітальних вкладень.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемі вивчення інвестиційної діяльності малого та середнього бізнесу присвятили свої праці такі вчені, як Ю. Бокова, Ю. Горященко, Н. Замятіна, О. Кириченко, Н. Ковтун, А. Кулешова, В. Лещинський, Т. Піхняк, К. Юрій та ін.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Незважаючи на зростаючу важливість підприємницької діяльності у сучасних умовах та для подальшого повоєнного відновлення економіки України підприємства малого та середнього бізнесу стикаються з низкою бар'єрів відносно залучення фінансових ресурсів, тому питання інвестування у малий та середній бізнес потребує більш детального дослідження, що і обумовлює актуальність даної тематики.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою дослідження є визначення факторів інвестиційної діяльності, що впливають на розвиток малого підприємництва та запропонувати заходи для стимулювання інвестиційної діяльності підприємств МСБ. Для досягнення поставленої мети авторами було: обґрунтовано своєчасність даного дослідження; з'ясовано сутність поняття «інвестиції» та їх значення для розвитку малого та середнього бізнесу, а також для відтворювального процесу та розвитку економіки країни; досліджено інвестиційний цикл підприємств МСБ; виокремлено чинники, що впливають на інвестиційну діяльність підприємств МСБ та загальні проблеми розвитку підприємств в Україні; запропоновано заходи для стимулювання інвестиційної діяльності підприємств МСБ.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Український малий бізнес під час свого розвитку пройшов досить значний шлях, періодизацію якого, зазвичай, пов'язують із тим чи іншим доленосним політичним рішенням чи історичною подією. У розвитку економіки країни малий бізнес має ключову роль, зокрема: створюються робочі місця, вироблюється левова частка товарів, надається широкий спектр послуг, виконуються специфічні та індивідуальні роботи. Без перебільшення можна стверджувати, що малий бізнес є основою розвитку національної економіки та громадянського суспільства. І саме інвестиційна діяльність і зростання інвестиційної активності підприємств МСБ, як особливо значущого елемента національної економіки, стає «генератором» економічного розвитку, імпульсом відтворювального процесу [4, с. 100].

У основі інвестиційної діяльності лежать інвестиції. В економічній науці, законодавстві та різних галузях практичної діяльності зміст даного поняття «інвестиції» має свої особливості.

У найбільш широкому значенні інвестиції є обміном певної сьогоденної вартості на майбутню вартість, яка однозначно не може бути невизначена. З цим процесом зазвичай пов'язані два фактори – час та ризик. Вкласти капітал у певному обсязі необхідно зараз, а винагорода, дохід від вкладень надійде у досить віддаленій перспективі та його величина наперед невідома і однозначно не може бути визначена [5, с. 25].

Відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність»: «Інвестиції – кошти, цінні папери, інше майно, в тому числі майнові права, що мають грошову оцінку, що вкладаються в об'єкти підприємницької або іншої діяльності з метою отримання прибутку» [2].

В економіці інвестиційна діяльність усіх економічних суб'єктів є основою розширення відтворювального процесу. Розширене відтворення ґрунтується на модернізації матеріально-технічної бази всіх економічних суб'єктів. Це передбачає заміну зношених основних засобів підприємств новими будинками, спорудами, обладнанням та модернізацію діючих основних фондів на основі використання амортизаційного фонду підприємства. Однак суттєве розширення виробництва не може бути забезпечене лише за рахунок інвестиції. У зв'язку з цим, здійснення вкладень з метою розвитку та розширення виробничого процесу, виробничої бази з метою створення можливостей для розширення доходу в майбутньому та становить економічний сенс інвестиційної діяльності в економіці.

Інвестиційній діяльності підприємств МСБ надається особливого значення у відтворювальному процесі та розвитку економіки нашої країни, як на мікро так і на макро рівні [10, с. 243]:

по-перше, на макрорівні інвестиційна діяльність підприємств МСБ є основою розширеного відтворення в економіці, формування збалансованої галузевої структури економіки, підвищення конкурентоспроможності виробленої продукції, прискорення науково-технічного прогресу, зниження безробіття, розвиток соціальної сфери;

по-друге, на мікрорівні інвестиційна діяльність підприємств МСБ розширює матеріально-технічну базу виробництва, створює умови та можливості стабільного розвитку підприємства та максимізації його доходу на тривалу перспективу.

Інвестиційна діяльність підприємства МСБ є процес реалізації обґрунтованих найбільш ефективних форм вкладень інвестиційного капіталу, спрямованих на розширення економічного потенціалу підприємства в цілому. Основні аспекти інвестиційної діяльності підприємства МСБ представлені на рис. 1.

Матеріальною основою інвестиційної діяльності підприємства МСБ є інвестиційні ресурси, у широкому сенсі є різного роду можливості для ефективної реалізації інвестиційної діяльності. При цьому здійснення інвестиційної діяльності можливе за високих рівнів інвестиційної активності та інвестиційної культури.

Інвестиційну активність підприємства МСБ необхідно визначити як цілеспрямовану, ініціативну, багатогранну практичну діяльність підприємства в інвестиційній сфері. Вона передбачає взаємовигідну

взаємодію всіх учасників інвестиційної діяльності з метою ефективного реалізації інвестиційної програми. Основою інвестиційної активності є цілеспрямованість, заповзятливість та професійні компетенції керівництва підприємства.

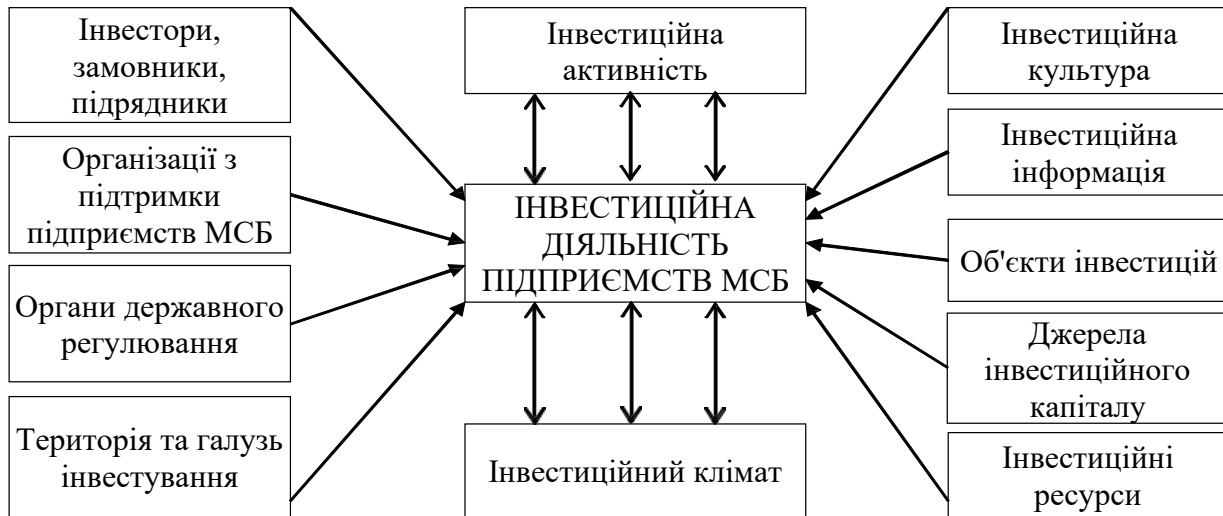

Рис. 1. Основні елементи інвестиційної діяльності підприємства малого та середнього бізнесу

Джерело: сформовано на основі джерела [5, с. 25].

Інвестиційна культура підприємства МСБ, будучи частиною корпоративної культури, охоплює такі аспекти ведення бізнесу, як застосування законних, сумлінних підходів і методів вирішення управлінських завдань в інвестиційній сфері з метою отримання максимально можливої ефективності від вкладеного інвестиційного капіталу.

Рух інвестицій визначає зміст інвестиційної діяльності підприємства МСБ та передбачає взаємодію суб'єктів інвестиційної діяльності. Суб'єктами інвестиційної діяльності підприємства МСБ є [10, с. 245]:

- самі підприємства у ролі інвесторів, замовників, підрядників;
- фінансово-кредитні установи;
- організації підтримки малого бізнесу.

Реалізація інвестицій підприємства МСБ можлива лише за збігу економічних інтересів всіх учасників інвестиційного процесу та взаємної зацікавленості в інвестиціях та їх результатах.

У результаті інвестиційної діяльності підприємства МСБ між її учасниками складаються інвестиційні відносини, тобто, відносини з приводу руху інвестицій у різних формах та на всіх етапах. У своїй сукупності сформовані зв'язки та інвестиційні відносини утворюють економічний зміст поняття інвестиційної сфери підприємства МСБ. При цьому необхідно зазначити, що для формування та підтримки інвестиційних відносин між учасниками інвестиційної діяльності підприємства МСБ необхідний інвестиційний механізм, який всебічно враховує та взаємо пов'язує економічні інтереси всіх учасників.

Підприємства МСБ з організацією виробничого процесу, здійснюючи вкладення інвестиційного капіталу об'єкти реального інвестування, формують рух інвестицій. Вказаний рух інвестицій здійснюється у вигляді кругообігу виробничих фондів підприємства: інвестиційні вкладення → розширення, модернізація основних виробничих фондів → виробництво готової продукції, що втілює в собі приріст капітальної вартості → реалізація виробленої продукції → отримання доходу від реалізації, що включає інвестиційний дохід. Отже, необхідною умовою кругообігу та розширеного відтворення на підприємстві МСБ є інвестиційна діяльність [4, с. 96].

Результати виробничої діяльності підприємства МСБ створюють передумови (необхідність подальшого вдосконалення матеріально-технічної бази) та умови (розширення можливостей власних джерел інвестиційного капіталу) реалізації нових інвестицій.

У результаті відтворювальний процес для підприємства МСБ є єдність найважливіших взаємозалежних складових, саме, інвестиційної та основної діяльності підприємства. Будь-який вид підприємницької діяльності підприємств МСБ включає самостійні, відокремлені процеси інвестиційної та основної діяльності та їх взаємозв'язок.

Рух інвестицій на підприємстві МСБ, при якому вони послідовно проходять всі фази від моменту мобілізації інвестиційних ресурсів з різних джерел та формування інвестиційного капіталу до отримання інвестиційного доходу, є кругообігом інвестицій і формує інвестиційний цикл. При здійсненні інвестиційної діяльності підприємствами МСБ інвестиції у своєму русі проходять дві основні стадії, що формуються інвестиційним циклом підприємства, що відображено на рис. 2.

У першому етапі «інвестиційний капітал – вкладення інвестиційного капіталу» здійснюється практична діяльність із вкладення інвестиційного капіталу. Доцільність цієї діяльності обумовлюється прогнозованою ефективністю інвестиційного проекту.

У другому етапі «вкладення інвестиційного капіталу – результат інвестування» передбачається отримання інвестиційного доходу за результатами інвестування. Цей етап зумовлений окупністю здійснених інвестиційних вкладень і характеризується співвідношенням «витрати-віддача».

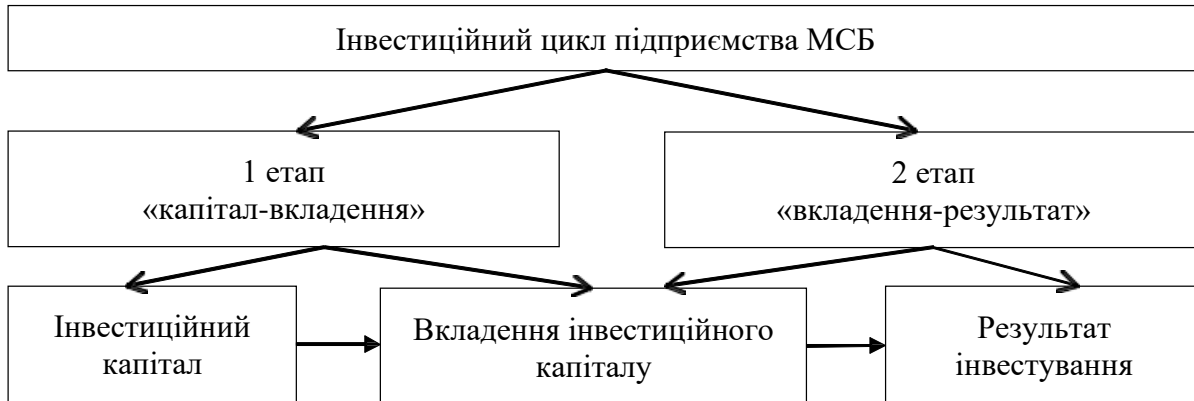

Рис. 2. Інвестиційний цикл підприємства МСБ

Джерело: сформовано на основі джерела [3].

У зв'язку з цим інвестиційний цикл підприємства МСБ можна визначити як єдність процесів вкладення інвестиційного капіталу в сьогоденні та отримання інвестиційного доходу в майбутньому. Цей рух інвестицій (інвестиційний цикл) є постійним і носить повторюваний характер, оскільки отриманий в результаті вкладення інвестиційного капіталу інвестиційний дохід щоразу розпадається на споживання (відшкодування понесених витрат) та накопичення (прибуток), що виступає матеріальною основою подальшого інвестиційного циклу [3, с. 140].

Далі виділимо чинники, які впливають на інвестиційну діяльність підприємства МСБ (табл. 1):

Таблиця 1

Чинники, що впливають на інвестиційну діяльність підприємств малого та середнього бізнесу

Ендогенні чинники	Екзогенні чинники
організаційно-управлінські, виробничо-технологічні, кадрові, економічні, фінансово-кредитні, інноваційні	інституційне та ринкове середовище, соціально-економічні, виробничо-технічні, науково-технологічні, природно-кліматичні

Джерело: сформовано на основі [4].

Необхідно виділити найбільш значущі проблеми розвитку інвестиційної діяльності підприємств МСБ в Україні [7]:

- по-перше, відбулося суттєве зниження активності інноваційної складової діяльності підприємств МСБ;
- по-друге, податковий тиск на обмеження в інвестиційній діяльності МСБ на законодавчому рівні;
- по-третє, повномасштабна військова агресія Росії завдала суттєвої шкоди українській економіці, що проявляється у спаді виробництва основних видів продукції, значному скороченні зовнішньої торгівлі, руйнуванні транспортної, логістичної, соціальної та технічної інфраструктури всього регіону і відтоку робітників за кордон.

Для розробки практичних рекомендацій для стимулювання інвестиційної діяльності підприємств МСБ в Україні необхідно провести аналіз умов та основних тенденцій її розвитку на рівні регіону та галузі інвестування.

Соціально-економічна сутність інвестиційної діяльності підприємств МСБ визначає її виняткову роль і значення як на макро-, так і на мікрорівні. Роль та значення інвестиційної діяльності підприємств МСБ відображені у таблиці 2.

Таблиця 2

Роль інвестиційної діяльності підприємств МСБ на макро- та мікрорівні

На макрорівні	На мікрорівні
1. Планомірне розширення та оновлення основних засобів виробництва промисловості та невиробничої сфери	1. Збільшення масштабів і розширення сфери діяльності малих і середніх підприємств
2. Прискорення науково-технічного прогресу, активізація інноваційної діяльності в економіці	2. Оновлення та розширення матеріально-технічної бази підприємства
3. Підвищення якості вітчизняної продукції та збереження і розширення її конкурентоспроможності	3. Підвищення техніко-технологічного рівня виробництва на основі впровадження новітніх технологій
4. Формування необхідної сировинної бази	4. Забезпечення та розширення конкурентоспроможності підприємства
5. Підвищення економічного, інноваційного, технологічного, кадровий потенціал країни	5. Підвищення якості виробленої продукції та збереження і розширення її конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на світовому ринку
6. Вирішення проблеми безробіття та підвищення рівня життя та добробуту населення	6. Уникнення надмірного морального та фізичного зносу основних засобів виробництва підприємства

Джерело: сформовано на основі [7].

Отже, запропонуємо заходи для стимулювання інвестиційної діяльності підприємств МСБ:

- ✓ по-перше, налагодження послуг із заохочення інвестицій і сприяння таким чином, щоб відповідати потребам і викликам, з якими стикаються МСБ, щоб розмір не перешкоджав їхньому доступу до фінансових стимулів і механізмів спрощення;
- ✓ по-друге, створення комплексних мереж підтримки та розробка доступних програм пошуку партнерів і заходів, щоб допомогти малому бізнесу зв'язатися та сприяти стійкому та успішному розвитку;
- ✓ по-третє, підвищення конкурентоспроможності малих і середніх підприємств шляхом підтримки їх інноваційного потенціалу, в тому числі шляхом цифровізації, впровадження технологій і нарощування потенціалу;
- ✓ по-четверте, спрощення нормативно-правової та адміністративної бази та покращення доступу до інформації за допомогою цифрових платформ.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ**І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ**

У роботі визначено інвестиційну діяльність підприємств МСБ як практичну діяльність щодо здійснення вкладення інвестиційного капіталу в об'єкти підприємницької діяльності з метою отримання інвестиційного доходу та/або іншого ефекту в майбутньому. А, з погляду суб'єктно-об'єктного підходу, – як сукупність суб'єктів та об'єктів, інвестиційних відносин та інвестиційного механізму. Реалізується інвестиційна діяльність через інвестиційний цикл підприємства МСБ, що є єдністю процесів вкладення інвестиційного капіталу сьогодні та отримання інвестиційного доходу у майбутньому. Інвестиційна діяльність виступає найважливішою складовою відтворювального процесу на підприємстві МСБ і формує основу для його розширення. Таким чином, інвестиційна діяльність стимулює економічне зростання, розширює виробничий потенціал як підприємств МСБ, так і національної економіки. Проведене дослідження дало можливість виокремити та запропонувати заходи для стимулювання інвестиційної діяльності підприємств МСБ.

Подальших досліджень вимагають питання розроблення стимулів нормативно-правового характеру з метою активізації інвестиційної діяльності підприємств малого та середнього бізнесу в умовах воєнного стану.

Література

1. Горященко Ю. Г., Бокова Ю. О., Кулешова А. А. Чинники впливу на розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності суб'єктів малого бізнесу. *Молодий вчений*. 2021. № 4(2). С. 297-302. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2021_4\(2\)_42](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2021_4(2)_42).
2. Про інвестиційну діяльність: Закон України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
3. Замятіна Н. В. Теоретико-методичні засади управління інвестиційною діяльністю підприємства. *Фінансовий простір*. 2013. Вип. 3 (11). С. 138-142. URL: <http://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1303/13zntvz.pdf>
4. Кириченко О. Управління інвестиційно-інноваційним забезпеченням впровадження адаптивних стратегій розвитку підприємств, малого та середнього бізнесу в умовах цифрової трансформації. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2023. № 4(72). С. 94-101. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2023-72-94-101>
5. Ковтун Н. Теоретичні засади інвестиційного процесу та інвестиційної діяльності: співвідношення основних понять та категорій. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2008. Вип. 101. С. 25-29. URL: <http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/ua/archives/2186>
6. Лещинський В. П. Основні напрями підвищення ефективності інвестиційної діяльності. *Теорія та практика державного управління*. 2016. № 3 (54). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2016_3_23

7. Піхняк Т. А. Сучасні виклики для економічного розвитку малого підприємництва в Україні. *Приазовський економічний Вісник*. 2021. Вип. 2 (25). URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2021/2_25_ukr/7.pdf
8. Тульчинська С., Солосіч О., Чорній В. Вплив діджиталізації управлінських процесів на систему забезпечення економічної безпеки підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. Вип. 9. С. 54-58.
9. Тульчинський Р. В. Тульчинська С. О., Ружицький А. В. Стратегії конкурентоспроможності підприємств в умовах макроекономічної нестабільності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. Вип. 6. С. 5-9.
10. Юрій К. К. Особливості фінансового забезпечення розвитку малого підприємництва в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2016. Т. 2. № 4. С. 243-246.

References

1. Horiashchenko, Yu.H., Bokova, Yu.O., Kuleshova, A.A. (2021) Factors influencing the development of innovation and investment activities of small business entities. *Molodyi vchenyi*, vol. 4(2), pp. 297-302. Retrieved from: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2021_4\(2\)_42](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2021_4(2)_42).
2. Zakon Ukrainy «Pro investytsiinu diialnist». [Law of Ukraine "Investytsiinu diialnist"]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
3. Zamiatina, N.V. (2013). Teoretyko-metodychni zasady upravlinnia investytsiinoiu diialnistiu pidpriemstva (Theoretical and methodological principles of managing the investment activity of the enterprise). *Finansovy prostir (Financial space)*. vol. 3 (11). pp. 138-142. Retrieved from: <http://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1303/13znytzu.pdf>
4. Kyrychenko, O. (2023). Upravlinnia investytsiino-innovatsiynym zabezpechenniam vprovadzhenia adaptyvnykh stratehii rozvytku pidpriemstv, maloho ta serednoho biznesu v umovakh tsyfrovoy transformatsii. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*, vol. 4(72), pp. 94-101. Retrieved from: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2023-72-94-101>
5. Kovtun, N. (2008) Theoretical principles of investment process and investment activity: the ratio of basic concepts and categories. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka Ekonomika*, vol. 101, 25-29. Retrieved from: <http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/ua/archives/2186>
6. Leshchynskiy, V.P. (2016). Osnovni napriamy pidvyshchennia efektyvnosti investytsiinoi diialnosti [The main directions of increasing the efficiency of investment activity]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia – Theory and practice of public administration*, vol. 3 (54). Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2016_3_23
7. Pikhniak, T.A. (2021). Suchasni vyklyky dlia ekonomichnoho rozvytku maloho pidpriemnytstva v Ukraini. *Pryazovskyi ekonomichnyi Visnyk*. No. 2 (25). URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2021/2_25_ukr/7.pdf
8. Tulchynska, S., Solosich, O., Chornii, V. (2021), “ The impact of digitalization of management processes on the system of ensuring economic security of the enterprise”, *Investytsii: praktyka ta dosvid*. vol. 9, pp. 54-58.
9. Tulchynskiy, R.V. Tulchynska, S.O., Ruzhytskyi, A.V. (2021), “ Competitiveness strategies of enterprises in conditions of macroeconomic instability” *Investytsii: praktyka ta dosvid*. vol. 6, pp. 5-9.
10. Yurii, K.K. (2016). Osoblyvosti finansovoho zabezpechennia rozvytku maloho pidpriemnytstva v Ukraini (Peculiarities of financial support for the development of small business in Ukraine). *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu (Bulletin of the Khmelnytskyi National University)*. T. 2. vol. 4. pp. 243-246.